

7.1 Jazyk a jazyková komunikace

7.1.1 Český jazyk a literatura

1. ročník	2. ročník	3. ročník	4. ročník
4	4	4	4

Charakteristika předmětu

A. Obsahové, časové a organizační vymezení předmětu

Vyučovací předmět realizuje vzdělávací obor Český jazyk a literatura, který je součástí vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace v RVP G.

V rámci vyučovacího předmětu se rozvíjejí tato průřezová témata: Mediální výchova a Osobnostní a sociální výchova. Všechna průřezová témata jsou integrována do vyučovacích hodin.

Český jazyk a literatura má ve výchovně vzdělávacím procesu výjimečné postavení. Osvojení mateřského jazyka je podmínkou pro rozvíjení vzájemné komunikace, pro srozumitelné vyjadřování jak ústní, tak písemnou formou. Cílem výuky je vedle rozvoje vyjadřovacích schopností také rozvoj smyslového a citového vnímání, rozvoj dovedností čtení s porozuměním, a to textů různé povahy (se zaměřením na texty umělecké a odborné).

Vyučovací předmět je rozdělen do dvou složek:

- Jazyk a jazyková komunikace
- Literární komunikace

Organizace výuky:

Výuka vyučovacího předmětu Český jazyk a literatura probíhá ve třídách a v odborné učebně, vybavené audiovizuální technikou. Kromě frontální výuky se uplatňují další kooperativní formy výuky (ve dvojicích, skupinách) a individuální formy výuky. Výjimečně je výuka realizována formou exkurze, besedy či návštěvy kulturní akce (kino, divadlo). Ve výuce jsou uplatňovány různé metody, např. výklad, řízená diskuse, problémové vyučování, práce s textem, didaktické hry, dramatizace. Vyučující ve výuce využívá dostupné audiovizuální techniky. Žákům je průběžně nabízena účast v různých jazykových a literárních soutěžích. Učitelé vedou žáky k návštěvám kulturních akcí a k četbě hodnotných knih.

Předmět disponuje následující časovou dotací: 4 hodiny týdně v každém ročníku. Některé hodiny mohou být dělené. Dělení závisí na ekonomických, personálních a organizačních možnostech školy.

B. Výchovné a vzdělávací strategie

Kompetence k učení

Učitel:

- klade důraz na práci s textem. Volí texty reprezentující všechny funkční styly: prostě sdělovací, odborný, publicistický, administrativní, umělecký, řečnický. Rozvíjí schopnost čtení s porozuměním textu, která je nutným předpokladem pro další práci s informacemi;
- prací s učebnicemi, vhodně zvolenou odbornou literaturou, výukovými programy a internetem vede žáky k efektivnímu získávání poznatků a jejich analýze a ke kritickému přístupu ke zdrojům informací;
- učí žáky tvořivě zpracovávat získané informace (např. formou poznámek, výtahu, osnovy odborného textu) a následně je využívat při studiu a v praxi;
- vede žáky k plánování a organizaci jejich učení, ke kritickému hodnocení jejich pokroku při dosahování cílů učení a práce. Klade důraz i na metody zpětné vazby (kontrola a hodnocení úkolů, kritéria hodnocení, vrstevnické hodnocení, popisná zpětná vazba, objasnění případných nejasností či problémů, práce s chybou atd.).

Kompetence k řešení problémů

Učitel:

- motivuje žáky problémovými úlohami z praktického života;
- nabízí žákům vhodné metody při řešení problémů s využitím dříve získaných vědomostí a dovedností, zadává úlohy, které vedou k rozvoji analytického, kritického i tvořivého myšlení s použitím představivosti a intuice;
- vhodně využívá práci s chybou, na jejímž základě učí žáky hledat jiné postupy a poučení;
- vede žáky k pochopení souvislostí v rámci oboru (propojuje učivo jazykové, slohové, literární) i mezi předměty.

Kompetence komunikativní

Učitel:

- vede žáky k uplatňování poznatků o procesu komunikace v praxi, na příkladech demonstruje pravidla úspěšné komunikace, analyzuje jednotlivé složky komunikačního procesu;
- vede žáky k efektivnímu využívání dostupných prostředků komunikace;
- důsledně dbá na jasné, srozumitelné a gramaticky správné vyjadřování ve všech psaných i mluvených projevech;
- mluvený projev žáků zdokonaluje prostřednictvím mluvních cvičení, prezentací, referátů, vede žáky k uplatňování zásad hlasové hygieny.

Kompetence sociální a personální

Učitel:

- podporuje u žáků schopnost spolupracovat, vede je k vzájemné toleranci, empatii a zodpovědnosti za jejich práci i práci ostatních, k hodnocení vlastní práce i přijímání kritiky;
- společně s žáky formuje pravidla chování při jednotlivých formách výuky i mimo ni a důsledně dbá na jejich dodržování;
- učí žáky stanovovat si cíle a priority s ohledem na jejich osobní schopnosti, zájmovou orientaci i životní podmínky;
- učí žáky reálně posoudit jejich schopnosti a odhadnout důsledky jejich chování a jednání v nejrůznějších situacích.

Kompetence občanské

Učitel:

- na příkladech (z dějin, umělecké literatury aj.) vysvětluje nutnost jednat nejen v zájmu vlastním, ale i v zájmu širšího společenství;
- analýzou chování postav z uměleckých textů potlačuje u žáků lhostejný přístup k životu v okolí, příp. dění ve společnosti, motivuje tak žáky k poskytnutí pomoci ostatním;
- soustavnou kontrolou vede žáky k zodpovědnému a tvořivému plnění jejich povinností;
- učí žáky hájit jejich práva i práva jiných, vystupovat proti jejich potlačování a spoluvytvářet podmínky pro jejich naplňování.

Kompetence k podnikavosti

Učitel:

- seznamuje žáky s útvary administrativního funkčního stylu, s nimiž se může v praxi setkat;
- rozvíjí komunikativní dovednosti žáků, které jsou podmínkou pro praktické uplatnění;
- informuje žáky o možnostech dalšího studia českého jazyka a literatury na vysokých školách a o profesích založených na uplatnění poznatků a dovedností z tohoto vyučovacího předmětu;
- poukazuje na reálné situace v osobním i profesním životě, v nichž žáci využijí poznatky a dovednosti získané při výuce předmětu Český jazyk a literatura.

Kompetence digitální

Učitel:

- vede žáky k samostatnému a skupinovému kritickému posuzování spolehlivosti informačních zdrojů a informací, k dodržování zásad ochrany duševního vlastnictví, zejména při tvorbě vlastních komunikátů v digitálním prostředí;
- vede žáky ke zvládnutí základních pravidel mezilidské komunikace v digitálním prostředí;
- vede žáky k praktickému využívání nových technologií a aplikací podle jejich aktuální vzdělávací a komunikační potřeby.

1. ročník

4 hodiny týdně

Základy literární vědy

Očekávané výstupy

Žák:

- rozliší umělecký text od neuměleckého, nalezne jevy, které činí text uměleckým
- na konkrétních příkladech popíše specifické prostředky básnického jazyka a objasní jejich funkci v textu
- rozliší a specifikuje jednotky vyprávění (časoprostor, vypravěč, postavy) a zhodnotí jejich funkci a účinek na čtenáře
- získané schopnosti a dovednosti tvořivě využívá v produktivních činnostech rozvíjejících jeho individuální styl

Učivo

Literární teorie, literární historie, literární kritika, interdisciplinárnost literární vědy
Poetika
Literatura a její funkce
Jazykové, kompoziční a tematické prostředky
výstavby literárního díla: tropy, figury, rytmus, rým a zvukové prostředky poezie, monolog, dialog, přímá a nepřímá řeč, nevlastní přímá a polopřímá řeč, typy kompozice, motiv, téma
Metody interpretace textu: interpretační postupy a konvence, význam a smysl, popis, analýza, výklad a vlastní interpretace, čtenářské kompetence, interpretace a přeinterpretování
Způsoby vyjadřování zážitků z literárních děl a soudů nad nimi: osobní záznamy, anotace, kritika a recenze, polemiky

Starověké mimoevropské literatury

Očekávané výstupy

Žák:

- při interpretaci literárního textu ve všech jeho kontextech uplatňuje prohloubené znalosti o struktuře literárního textu, literárních žánrech a literárněvědných termínech

Učivo

Starověké mimoevropské literatury: *Epos o Gilgamešovi, Bible (Starý zákon a Nový zákon)*

Antická literatura

Očekávané výstupy

Žák:

- při interpretaci literárního textu ve všech jeho kontextech uplatňuje prohloubené znalosti o struktuře literárního textu, literárních žánrech a literárněvědných termínech
- získané schopnosti a dovednosti tvořivě využívá v produktivních činnostech rozvíjejících jeho individuální styl

Učivo

Řecká literatura: *Homér, Ezop, Sofokles*
Římská literatura: *Ovidius*

Literatura ve středověku

Očekávané výstupy

Žák:

- při interpretaci literárního textu ve všech jeho kontextech uplatňuje prohloubené znalosti o struktuře literárního textu, literárních žánrech a literárněvědných termínech

Učivo

Středověké žánry
Hrdinský epos: *Píseň o Rolandovi*

Počátky písemnictví v českých zemích

Očekávané výstupy

Žák:

- vysvětlí specifičnost vývoje české literatury a vyloží její postavení v kontextu literatury světové (vzájemná inspirace, příbuznost, odlišnosti a jejich příčiny)

Učivo

Staroslověnské písemnictví: *Konstantin a Metoděj*
Latinsky psaná literatura: *Kristiánova legenda*, *Kosmas*
Počátky a rozvoj česky psané literatury: *Hospodine, pomiluj ny*, *Alexandreida*, *Kronika tak řečeného Dalimila*, *Mastičkář*, *Podkoní a žák*

Husitská literatura

Očekávané výstupy

Žák:

- vysvětlí specifičnost vývoje české literatury a vyloží její postavení v kontextu literatury světové (vzájemná inspirace, příbuznost, odlišnosti a jejich příčiny)

Učivo

Husitská literatura: *Jan Hus*

Renesance a humanismus v literatuře

Očekávané výstupy

Žák:

- vysvětlí specifičnost vývoje české literatury a vyloží její postavení v kontextu literatury světové (vzájemná inspirace, příbuznost, odlišnosti a jejich příčiny)

Učivo

Výklad pojmů renesance, humanismus, reformace
Renesance a humanismus ve světové literatuře: *Dante Alighieri*, *Francesco Petrarca*, *Giovanni Boccaccio*, *François Villon*, *Miguel de Cervantes*, *William Shakespeare*
Renesance a humanismus v české literatuře: *Václav Hájek z Libočan*

Barokní literatura

Očekávané výstupy

Žák:

- vysvětlí specifičnost vývoje české literatury a vyloží její postavení v kontextu literatury světové (vzájemná inspirace, příbuznost, odlišnosti a jejich příčiny)

Učivo

Základní znaky barokní literatury
Baroko v české literatuře: *Jan Amos Komenský*, *Bedřich Bridel*

Klasicismus, osvícenství, preromantismus

Očekávané výstupy

Žák:

- rozliší a specifikuje jednotky vyprávění (časoprostor, vypravěč, postavy) a zhodnotí jejich funkci a účinek na čtenáře
- objasní rozdíly mezi fikčním a reálným světem a vysvětlí, jakým způsobem se reálný svět promítá do literárního textu, jaký vliv může mít svět fikce na myšlení a jednání reálných lidí

Učivo

Klasicismus: *Molière*
Osvícenství: *Voltaire, Daniel Defoe, Jonathan Swift*
Preromantismus: *Johann Wolfgang Goethe*

Česká literatura v počátcích národního obrození

Očekávané výstupy

Žák:

- vysvětlí specifičnost vývoje české literatury a vyloží její postavení v kontextu literatury světové (vzájemná inspirace, příbuznost, odlišnosti a jejich příčiny)

Učivo

První fáze národního obrození (obránná): *Josef Dobrovský*
Druhá fáze národního obrození (ofenzivní): *Josef Jungmann, František Ladislav Čelakovský, Rukopis královédvorský, Rukopis zelenohorský*

Obecné poučení o jazyku a řeči

Očekávané výstupy

Žák:

- odlišuje různé variety národního jazyka a vhodně je využívá ve svém jazykovém projevu v souladu s komunikační situací
- efektivně a samostatně využívá různé informační zdroje (slovníky, encyklopedie, internet)

Učivo

Jazyk a řeč, jazyková komunikace
Myšlení a jazyk
Jazykovědné disciplíny
Národní jazyk a jeho útvary
Čeština a slovanské jazyky
Jazykové příručky

Nauka o zvukové stránce jazyka

Očekávané výstupy

Žák:

- v mluveném projevu ovládá zásady spisovné výslovnosti a pro účinné dorozumívání vhodně užívá zvukové prostředky řeči (modulace síly, výšky hlasu a tempa řeči; umístění přízvuků a pauz, správné frázování)

Učivo

Systém českých hlásek
Zásady spisovné výslovnosti
Zvukové prostředky souvislé řeči

Nauka o grafické stránce jazyka

Očekávané výstupy

Žák:

- v písemném projevu dodržuje zásady pravopisu a s oporou příruček řeší složitější případy; účinně využívá možnosti grafického členění textu

Učivo

Písmo, jeho vznik a druhy
Základní principy českého pravopisu a nejčastější odchylky od nich

Základy komunikace

Očekávané výstupy

Žák:

- v mluveném projevu ovládá zásady spisovné výslovnosti a pro účinné dorozumívání vhodně užívá zvukové prostředky řeči (modulace síly, výšky hlasu a tempa řeči; umístění přízvuků a pauz, správné frázování)
- v mluveném projevu vhodně užívá nonverbální prostředky řeči
- volí adekvátní komunikační strategie, zohledňuje partnera a publikum; rozeznává manipulativní komunikaci a dovede se jí bránit

Učivo

Text (komunikát) a komunikační situace: prostředí, účastníci komunikace, jejich role
Funkce komunikátů: sebevyjádření, apel, přesvědčování, argumentace, kontakt aj. jako dominantní funkce komunikátu
Komunikační strategie: adresnost, volba jazykového útvaru, prostředků verbálních a neverbálních s ohledem na partnera, vyjadřování přímé a nepřímé, jazyková etiketa

Stylistika

Očekávané výstupy

Žák:

- v písemném i mluveném projevu volí vhodné výrazové prostředky podle jejich funkce a ve vztahu k sdělovacímu záměru, k dané situaci, kontextu a k adresátovi; vysvětlí a odůvodní význam slov v daném kontextu

Učivo

Funkční styly a jejich realizace v textech
Text a styl, slohotvorní činitele objektivní a subjektivní
Míra připravenosti, oficiálnosti, formálnosti, veřejnosti komunikace, mluvenost a psanost
Slohové postupy a slohové útvary
Slohová charakteristika výrazových prostředků
Slohové útvary prostěsdělovací
Dopisy
Vypravování
Monolog a dialog: výstavba dialogu, vztah otázka-odpověď, druhy literárního dialogu, subjekty mimotextové a vnitrotextové (autor, čtenář, vypravěč, lyrický hrdina, postavy), narativní postupy (řeč přímá, nepřímá, nevlastní přímá, polopřímá)

Průřezová témata

Mediální výchova – Uživatelé
Mediální výchova – Účinky mediální produkce a vliv médií
Osobnostní a sociální výchova – Sociální komunikace

2. ročník

4 hodiny týdně

Romantismus

Očekávané výstupy

Žák:

- na konkrétních příkladech popíše specifické prostředky básnického jazyka a objasní jejich funkci v textu
- rozezná typy promluv a vyprávěcí způsoby a posoudí jejich funkci v konkrétním textu

Učivo

Základní znaky romantické literatury
Romantismus ve světové literatuře: *George Gordon Byron, Walter Scott, Jane Austenová, Alexandr Sergejevič Puškin, Victor Hugo, Alexandre Dumas, Edgar Allan Poe*

Národní obrození – vrcholná a revoluční fáze

Očekávané výstupy

Žák:

- vysvětlí specifičnost vývoje české literatury a vyloží její postavení v kontextu literatury světové (vzájemná inspirace, příbuznost, odlišnosti a jejich příčiny)
- tvořivě využívá informace z odborné literatury, internetu, tisku a z dalších zdrojů, kriticky je třídí a vyhodnocuje

Učivo

Třetí fáze národního obrození (vrcholná):
Karel Hynek Mácha, Josef Kajetán Tyl, Karel Jaromír Erben
Čtvrtá fáze národního obrození (revoluční):
Božena Němcová, Karel Havlíček Borovský

Májovci, ruchovci a lumírovci

Očekávané výstupy

Žák:

- vysvětlí specifičnost vývoje české literatury a vyloží její postavení v kontextu literatury světové (vzájemná inspirace, příbuznost, odlišnosti a jejich příčiny)

Učivo

Májovci: *Jan Neruda*
Ruchovci: *Svatopluk Čech*
Lumírovci: *Jaroslav Vrchlický, Josef Václav Sládek*

Realismus a naturalismus

Očekávané výstupy

Žák:

- získané schopnosti a dovednosti tvořivě využívá v produktivních činnostech rozvíjejících jeho individuální styl
- rozlišuje a specifikuje jednotky vyprávění (časoprostor, vyprávěč, postavy) a zhodnotí jejich funkci a účinek na čtenáře

Učivo

Základní znaky realismu a naturalismu
Realismus a naturalismus ve světové literatuře: *Nikolaj Vasiljevič Gogol, Lev Nikolajevič Tolstoj, Anton Pavlovič Čechov, Fjodor Michajlovič Dostojevskij, Honoré de Balzac, Gustave Flaubert, Émile Zola, Charles Dickens, Henrik Ibsen, Jules Verne*
Realismus a naturalismus v české literatuře: *Alois Jirásek, Vilém Mrštík*

Literární moderna

Očekávané výstupy

Žák:

- rozliší umělecký text od neuměleckého, nalezne jevy, které činí text uměleckým
- na konkrétních příkladech popíše specifické prostředky básnického jazyka a objasní jejich funkci v textu
- postihne smysl textu, vysvětlí důvody a důsledky různých interpretací téhož textu, porovná je a zhodnotí, odhalí eventuální dezinterpretace textu

Učivo

Impresionismus, symbolismus, prokletí básníci:
Charles Baudelaire, Arthur Rimbaud
Civilismus: *Walt Whitman*
Dekadence: *Oscar Wilde*

Slovní zásoba, sémantika a tvoření slov

Očekávané výstupy

Žák:

- v písemném i mluveném projevu volí vhodné výrazové prostředky podle jejich funkce a ve vztahu k sdělovacímu záměru, k dané situaci, kontextu a k adresátovi; vysvětlí a odůvodní význam slov v daném kontextu
- ve svém projevu uplatňuje znalosti tvarosloví a slovotvorných a syntaktických principů českého jazyka
- v mluveném i psaném projevu vhodně využívá slohotvorné rozvrstvení výrazových prostředků češtiny
- odlišuje různé variety národního jazyka a vhodně je využívá ve svém jazykovém projevu v souladu s komunikační situací

Učivo

Jednotky slovní zásoby (včetně frazeologických)
Významové vztahy mezi slovy
Rozšiřování slovní zásoby
Způsoby tvoření slov

Tvarosloví

Očekávané výstupy

Žák:

- ve svém projevu uplatňuje znalosti tvarosloví a slovotvorných a syntaktických principů českého jazyka
- při analýze vybraných textů popíše základní rysy češtiny a vysvětlí zákonitosti jejího vývoje i současné vývojové tendence

Učivo

Slovní druhy a jejich mluvnické kategorie a tvary

Pravopis

Očekávané výstupy

Žák:

- v písemném projevu dodržuje zásady pravopisu a s oporou příruček řeší složitější případy; účinně využívá možnosti grafického členění textu

Učivo

Skupiny hlásek vzniklé při odvozování
Psaní velkých písmen

Administrativní styl

Očekávané výstupy

Žák:

- používá různé prostředky textového navazování vedoucí ke zvýšení srozumitelnosti, přehlednosti a logické souvislosti sdělení; uplatní textové členění v souladu s obsahovou výstavbou textu a rozvíjením tématu
- v písemném i mluveném projevu volí vhodné výrazové prostředky podle jejich funkce a ve vztahu k sdělovacímu záměru, k dané situaci, kontextu a k adresátovi; vysvětlí a odůvodní význam slov v daném kontextu
- vyhotoví potřebnou dokumentaci pro přijímací řízení k dalšímu studiu i ve zvolené profesi
- vhodně prezentuje vlastní osobu a práci, vhodně vystupuje při přijímacím pohovoru nebo konkurzu

Učivo

Základní znaky administrativního stylu
Kompoziční a jazykové prostředky administrativního stylu
Vybrané útvary administrativního stylu
Útvary používané v souvislosti s přijetím do zaměstnání
Profesní volba: práce jako seberealizace, hodnocení vlastních schopností, vzdělávání a příprava na volbu profese (profesní a vzdělávací nabídka), přijímací pohovor a výběrové řízení (společenské jednání, komunikační dovednosti, asertivní jednání, empatie), pracovní úspěšnost a kariérní růst; dobrovolnictví jako příležitost k rozvíjení pracovních zkušeností

Popis a charakteristika

Očekávané výstupy

Žák:

- v písemném projevu dodržuje zásady pravopisu a s oporou příruček řeší složitější případy; účinně využívá možnosti grafického členění textu
- ve svém projevu uplatňuje znalosti tvarosloví a slovotvorných a syntaktických principů českého jazyka

Učivo

Druhy popisu
Statický popis
Popis osoby
Dynamický popis
Líčení
Charakteristika

Průřezová témata

3. ročník

4 hodiny týdně

Česká moderna a generace buřičů

Očekávané výstupy

Žák:

- rozliší umělecký text od neuměleckého, nalezne jevy, které činí text uměleckým
- na konkrétních příkladech popíše specifické prostředky básnického jazyka a objasní jejich funkci v textu

Učivo

Česká moderna a dekadence (česká poezie na přelomu 19. a 20. století): *Antonín Sova, Otokar Březina*
Generace buřičů na počátku 20. století: *Stanislav Kostka Neumann, Fráňa Šrámek, Viktor Dyk, Petr Bezruč*

Umělecké směry na počátku 20. století

Očekávané výstupy

Žák:

- rozliší umělecký text od neuměleckého, nalezne jevy, které činí text uměleckým

Učivo

Avantgarda (futurismus, expresionismus, dadaismus, surrealismus): *Guillaume Apollinaire*

Světová próza a drama v 1. polovině 20. století

Očekávané výstupy

Žák:

- objasní rozdíly mezi fikčním a reálným světem a vysvětlí, jakým způsobem se reálný svět promítá do literárního textu, jaký vliv může mít svět fikce na myšlení a jednání reálných lidí
- rozliší a specifikuje jednotky vyprávění (časoprostor, vypravěč, postavy) a zhodnotí jejich funkci a účinek na čtenáře
- rozezná typy promluv a vyprávěcí způsoby a posoudí jejich funkci v konkrétním textu
- samostatně interpretuje dramatické, filmové a televizní zpracování literárních děl

Učivo

Situace ve světě v první polovině 20. století
Ztracená generace: *Erich Maria Remarque, Ernest Hemingway*
Významní představitelé: *Thomas Mann, James Joyce, John Steinbeck, Boris Pasternak, Michail Bulgakov*
Pražská německá literatura: *Franz Kafka*

Česká poezie v 1. polovině 20. století

Očekávané výstupy

Žák:

- vysvětlí specifičnost vývoje české literatury a vyloží její postavení v kontextu literatury světové (vzájemná inspirace, příbuznost, odlišnosti a jejich příčiny)

Učivo

Devětsil, proletářská poezie, poetismus, surrealismus
Významné osobnosti české poezie první poloviny 20. století: *Jiří Wolker, Vítězslav Nezval, Jaroslav Seifert, František Halas, Vladimír Holan, Jiří Orten*

Česká próza a drama v 1. polovině 20. století

Očekávané výstupy

Žák:

- vysvětlí specifičnost vývoje české literatury a vyloží její postavení v kontextu literatury světové (vzájemná inspirace, příbuznost, odlišnosti a jejich příčiny)
- samostatně interpretuje dramatické, filmové a televizní zpracování literárních děl
- identifikuje využití jednoho textu v textu jiném (intertextovost) a objasní jeho funkci a účinek na čtenáře

Učivo

Obraz 1. světové války: *Jaroslav Hašek*
Demokratický proud literatury: *Karel Čapek*
Imaginativní próza: *Vladislav Vančura*
Katolicky orientovaná linie prózy: *Jaroslav Durych*
Společenská próza: *Ivan Olbracht*
Psychologická próza: *Jaroslav Havlíček*
Avantgardní scény: Osvobozené divadlo (*Jiří Voskovec, Jan Werich*)

Syntax

Očekávané výstupy

Žák:

- ve svém projevu uplatňuje znalosti tvarosloví a slovtvorných a syntaktických principů českého jazyka
- využívá znalosti o větných členech a jejich vztazích, o aktuálním členění výpovědi a o druzích vět podle záměru mluvčího k vhodnému vyjádření myšlenky, k účinnému dorozumívání, logickému strukturování výpovědi a k odlišení záměru mluvčího
- používá různé prostředky textového navazování vedoucí ke zvýšení srozumitelnosti, přehlednosti a logické souvislosti sdělení; uplatní textové členění v souladu s obsahovou výstavbou textu a rozvíjením tématu
- posoudí a interpretuje komunikační účinky textu, svá tvrzení argumentačně podpoří jeho všestrannou analýzou

Učivo

Základní principy větné stavby (větné členy, věty, souvětí a jejich vztahy)
Polovětné útvary
Nepravidelnosti větné skladby
Vyjadřování postojové modalit
Aktuální členění výpovědi
Základy valenční a textové syntaxe

Odborný styl

Očekávané výstupy

Žák:

- pořizuje z textu výpisky, zpracovává výtahy, konspekty
- efektivně a samostatně využívá různé informační zdroje (slovníky, encyklopedie, internet)
- používá různé prostředky textového navazování vedoucí ke zvýšení srozumitelnosti, přehlednosti a logické souvislosti sdělení; uplatní textové členění v souladu s obsahovou výstavbou textu a rozvíjením tématu
- v písemném projevu dodržuje zásady pravopisu a s oporou příruček řeší složitější případy;

Učivo

Základní znaky odborného stylu
Jazykové prostředky a znaky útvarů odborného stylu
Útvary odborného stylu

účinně využívá možnosti grafického členění textu

Publicistický styl

Očekávané výstupy

Žák:

- v písemném projevu dodržuje zásady pravopisu a s oporou příruček řeší složitější případy; účinně využívá možnosti grafického členění textu
- používá různé prostředky textového navazování vedoucí ke zvýšení srozumitelnosti, přehlednosti a logické souvislosti sdělení; uplatní textové členění v souladu s obsahovou výstavbou textu a rozvíjením tématu
- volí adekvátní komunikační strategie, zohledňuje partnera a publikum; rozeznává manipulativní komunikaci a dovede se jí bránit
- posoudí a interpretuje komunikační účinky textu, svá tvrzení argumentačně podpoří jeho všestrannou analýzou

Učivo

Základní znaky publicistického stylu
Útvary publicistického stylu
Jazyk publicistiky
Struktura zpravodajských a publicistických sdělení
Vybrané útvary publicistického stylu
Reklama, její funkce a jazyk

Řečnický styl

Očekávané výstupy

Žák:

- při tvorbě vlastního textu mluveného i psaného využívá základní principy rétoriky
- volí adekvátní komunikační strategie, zohledňuje partnera a publikum; rozeznává manipulativní komunikaci a dovede se jí bránit
- ve svém projevu uplatňuje znalosti tvarosloví a slovotvorných a syntaktických principů českého jazyka

Učivo

Rétorika
Druhy řečnických projevů
Příprava a realizace řečnického vystoupení

Průřezová témata

Mediální výchova – Média a mediální produkce

4. ročník

4 hodiny týdně

Světová literatura po roce 1945

Očekávané výstupy

Žák:

- objasní rozdíly mezi fikčním a reálným světem a vysvětlí, jakým způsobem se reálný svět promítá do literárního textu, jaký vliv může mít svět fikce na myšlení a jednání reálných lidí
- identifikuje využití jednoho textu v textu jiném (intertextovost) a objasní jeho funkci a účinek na čtenáře
- rozliší texty spadající do oblasti tzv. literatury vážné, středního proudu a literárního braku a svůj názor argumentačně zdůvodní
- tvořivě využívá informace z odborné literatury, internetu, tisku a z dalších zdrojů, kriticky je třídí a vyhodnocuje

Učivo

Charakteristické znaky vývoje
Obraz války v literatuře: *William Styron*
Existencialismus: *Albert Camus*
Beat generation: *Jack Kerouac*
Magický realismus: *Gabriel García Márquez*
Antiutopický román: *George Orwell*
Obžaloba stalinismu: *Alexandr Solženicyn*
Postmoderna: *Umberto Eco*
Drama: *Samuel Beckett, Tennessee Williams, Friedrich Dürrenmatt*

Česká literatura po roce 1945

Očekávané výstupy

Žák:

- vysvětlí specifičnost vývoje české literatury a vyloží její postavení v kontextu literatury světové (vzájemná inspirace, příbuznost, odlišnosti a jejich příčiny)
- při interpretaci literárního textu ve všech jeho kontextech uplatňuje prohloubené znalosti o struktuře literárního textu, literárních žánrech a literárněvědných termínech

Učivo

Česká kultura po roce 1945 (literatura oficiální, samizdatová a exilová)
Česká poezie: významní čeští básníci (*Jiří Kolář, František Hrubín, Jan Skácel, Skupina 42*)
Česká próza: *Bohumil Hrabal, Ladislav Fuks, Josef Škvorecký, Arnošt Lustig, Ludvík Vaculík, Pavel Kohout, Milan Kundera, Ota Pavel, Vladimír Páral*
Drama: divadla malých forem (*Zdeněk Svěrák, Ladislav Smoljak*), významné osobnosti českého dramatu (*Josef Topol, Václav Havel*)

Česká próza a poezie od roku 1989 do současnosti

Očekávané výstupy

Žák:

- tvořivě využívá informace z odborné literatury, internetu, tisku a z dalších zdrojů, kriticky je třídí a vyhodnocuje
- získané schopnosti a dovednosti tvořivě využívá v produktivních činnostech rozvíjejících jeho individuální styl
- rozliší texty spadající do oblasti tzv. literatury vážné, středního proudu a literárního braku a svůj názor argumentačně zdůvodní

Učivo

Současní čeští prozaici
Současní čeští básníci

Dějiny literatury – souhrnné opakování

Očekávané výstupy

Žák:

- tvořivě využívá informace z odborné literatury, internetu, tisku a z dalších zdrojů, kriticky je třídí a vyhodnocuje
- získané schopnosti a dovednosti tvořivě využívá v produktivních činnostech rozvíjejících jeho individuální styl
- vystihne podstatné rysy základních period vývoje české i světové literatury, významných uměleckých směrů, uvede jejich představitele a charakterizuje a interpretuje jejich přínos pro vývoj literatury a literárního myšlení

Učivo

Vývoj literatury v kontextu dobového myšlení, umění a kultury: funkce periodizace literatury, vývoj kontextu české a světové literatury, tematický a výrazový přínos velkých autorských osobností, literární směry a hnutí, vývoj literárních druhů a žánrů s důrazem na moderní literaturu

Vybrané kapitoly z obecné jazykovědy

Očekávané výstupy

Žák:

- při analýze vybraných textů popíše základní rysy češtiny a vysvětlí zákonitosti jejího vývoje i současné vývojové tendence
- efektivně a samostatně využívá různé informační zdroje (slovníky, encyklopedie, internet)

Učivo

Instituce zabývající se českým jazykem
Vývoj češtiny
Současná spisovná čeština
Základní vývojové tendence českého jazyka

Text a intertextovost

Očekávané výstupy

Žák:

- v písemném projevu dodržuje zásady pravopisu a s oporou příruček řeší složitější případy; účinně využívá možnosti grafického členění textu
- využívá znalosti o větných členech a jejich vztazích, o aktuálním členění výpovědi a o druzích vět podle záměru mluvčího k vhodnému vyjádření myšlenky, k účinnému dorozumívání, logickému strukturování výpovědi a k odlišení záměru mluvčího
- používá různé prostředky textového navazování vedoucí ke zvýšení srozumitelnosti, přehlednosti a logické souvislosti sdělení; uplatní textové členění v souladu s obsahovou výstavbou textu a rozvíjením tématu
- posoudí a interpretuje komunikační účinky textu, svá tvrzení argumentačně podpoří jeho všestrannou analýzou
- identifikuje využití jednoho textu v textu jiném (intertextovost) a objasní jeho funkci a účinek na čtenáře

Učivo

Základní vlastnosti textu, principy jeho výstavby
Koherence textu (navazování, odkazování, tematické posloupnosti)
Členění textu a jeho signály (odstavec a další jednotky)
Kontext, vliv a způsoby mezitextového navazování a mezitextové komunikace (motto, citát, aluze)
Vzájemné vztahy textů (intertextovost)
Žánry založené na mezitextovém navazování (parodie, travestie, plagiát)
Hraniční rysy textu (předmluva, doslov, ilustrace, obálka, autorský komentář, recenze)

Úvaha

Očekávané výstupy

Žák:

- posoudí a interpretuje komunikační účinky textu, svá tvrzení argumentačně podpoří jeho všestrannou analýzou
- efektivně a samostatně využívá různé informační zdroje (slovníky, encyklopedie, internet)
- používá různé prostředky textového navazování vedoucí ke zvýšení srozumitelnosti, přehlednosti a logické souvislosti sdělení; uplatní textové členění v souladu s obsahovou výstavbou textu a rozvíjením tématu
- vhodně prezentuje vlastní osobu a práci, vhodně vystupuje při přijímacím pohovoru nebo konkurzu
- reflektuje význam práce pro psychické zdraví člověka, vytvoří si vyvážený pracovní rozvrh s ohledem na své osobní vztahy

Učivo

Kompozice a jazyková stránka úvahy
Osobní management: plánování osobní práce, time management, zaměstnání a mezilidské vztahy, zaměstnání a rodina, workoholismus

Kritika, recenze

Očekávané výstupy

Žák:

- posoudí a interpretuje komunikační účinky textu, svá tvrzení argumentačně podpoří jeho všestrannou analýzou
- v písemném i mluveném projevu volí vhodné výrazové prostředky podle jejich funkce a ve vztahu k sdělovacímu záměru, k dané situaci, kontextu a k adresátovi; vysvětlí a odůvodní význam slov v daném kontextu

Učivo

Kritika, jazyk kritiky
Recenze a její základní znaky

Umělecký styl

Očekávané výstupy

Žák:

- získané schopnosti a dovednosti tvořivě využívá v produktivních činnostech rozvíjejících jeho individuální styl
- při interpretaci literárního textu ve všech jeho kontextech uplatňuje prohloubené znalosti o struktuře literárního textu, literárních žánrech a literárněvědných termínech
- rozezná typy promluv a vyprávěcí způsoby a posoudí jejich funkci v konkrétním textu
- v mluveném i psaném projevu vhodně využívá slohotvorné rozvrstvení výrazových prostředků češtiny

Učivo

Výrazové prostředky uměleckého stylu
Slovní zásoba uměleckého stylu
Kompozice textu
Vypravování s uměleckými prvky

Průřezová témata